

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра реклами та зв'язків з громадськістю

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов
2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія української видавничої справи

напрямок підготовки 6.030303 Видавнича справа та редагування

Гуманітарний інститут

2015–2016 рік

Робоча програма «Історія української видавничої справи» для студентів за напрямом підготовки 6.030303 видавнича справа та редагування, галузі знань 0303 журналістика та інформація 2015 року- 35 с.

Розробники: Поліщук Тетяна Ігорівна, викладач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Протокол від "27" серпня 2015 року № 1

Завідувач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Г. В. Горбенко (Горбенко Г. В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Години відповідають робочому навчальному плану

Структура програми типова

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

О. В. Єременко (О.В. Єременко)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено Вченою радою Гуманітарного інституту

Протокол від "27" серпня 2015 року № 1

Г. Л. Видайчук (Г.Л.Видайчук)
(підпис) (прізвище та ініціали)

©КУБГ, 2015 рік

©Поліщук Т. І., 2015 рік

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Структура програми навчальної дисципліни.....	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	7
III. Програма	8
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія світової видавничої справи».....	16
V. Плани семінарських занять.....	18
VI. Завдання для самостійної роботи.....	22
VII. Індивідуальна робота	25
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.....	26
IX. Методи навчання.....	29
X. Методичне забезпечення курсу.....	30
XI. Завдання до модульних контрольних робіт	30
XII. Рекомендована література	
<i>Основна</i>	33
<i>Додаткова</i>	33
Інформаційні ресурси.....	35

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна „Історія української видавничої справи” є базовою нормативною для напряму підготовки „Видавнича справа та редагування”. Читається у 7 семестрі IV курсу. Обсяг дисципліни становить - 5 кредитів, в тому числі 56 годин аудиторних занять - з яких 28 годин лекцій, 28 годин семінарських занять; 80 години самостійної роботи та 8 години модульної роботи. У 7 семестрі IV курсу студенти завершують вивчення дисципліни екзаменом.

Мета навчальної дисципліни є вивчення історії української видавничої справи від виникнення писемності, зародження рукописних шкіл, вивчення шедеврів давнього письма та письма епохи середньовіччя, винайдення друкарського верстата та розповсюдження друкарства, розвиток видавничої справи, зародження періодичних видань, сучасний стан видавництва в Україні.

Отже, головною метою стає вивчення історії української видавничої справи у контексті подвійного розвитку книгарства і як матеріальної складової, і як духовної та культурної спадщини людства.

Завдання навчальної дисципліни „Історія української видавничої справи”:

- простежити історичні витоки та суспільно-політичні передумови розвитку писемництва та рукописання;
- виокремити основні етапи становлення та розвитку друкарства;
- дослідити вплив суспільно-політичних обставин на друкарську справу та інші видавничі процеси;
- висвітлити обставини побутування випущених у різні історичні епохи знакових за змістом і оформленням видань, їх вплив не лише на окремих особистостей, й на суспільні процеси, що відбувалися під впливом такого побутування в конкретну історичну епоху;
- надати студентіві можливість опрацювати та освоїти певний масив джерельних та документальних текстів, у якому історія української видавничої справи базується, переважно, на архівному матеріалі.

Об’єктом навчальної дисципліни „Історія української видавничої справи” є редакторська та видавнича діяльність фахово підготовлених спеціалістів у контексті творення, вдосконалення, друкування та поширення різних видів друкованої продукції.

Предметом історії видавничої справи є цілісна картина створення, поширення, використання тих чи інших видів видавничої продукції, переважно книги та результати їх функціонування, а також тематика різних видів видань, особливості їх редакційно-видавничої підготовки в різні періоди розвитку друкарства в Україні.

Вимоги до знань та умінь***Студент повинен знати:***

- основні історичні етапи та провідні осередки розвитку друкарства в Україні;
- визначні пам'ятки української видавничої справи – рукописні та друквані книги, що найбільше вплинули на суспільну свідомість та цивілізаційний поступ людства;
- основні віхи та особливості діяльності визначних видавців, редакторів, друкарів;
- проблемно-тематичний репертуар книговидання, що найбільше був витребуваним серед читачів у різні історичні епохи;
- фундаментальні дослідження з історії видавничої справи зарубіжних та українських дослідників.

Студент повинен уміти:

- оперувати поняттями та термінами з історії видавничої справи;
- використовувати досвід кращих попередників фаху в структуруванні та редагуванні сучасних видань;
- узагальнювати пізнавальні й повчальні факти з історії видавничої справи;
- самостійно й результативно проводити бібліографічний пошук необхідних видань в бібліотечній та електронній базах даних.

Система контролю знань. Навчальна дисципліна „Історія української видавничої справи” складається з 4 модулів.

Форми поточного контролю:

- усна відповідь на семінарському занятті;
- доповнення на семінарському занятті;
- тести за вивченими темами;
- самостійна робота за додатковою тематикою.

Модульний контроль: 4 модульні підсумкові роботи.

Підсумковий контроль у формі іспиту по завершенню вивчення дисципліни на IV курсі.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. Опис предмета навчальної дисципліни

Предмет: закономірності виникнення, розвитку і удосконалення друкарської справи, тематика різних видів видань, особливості їх редакційно-видавничої підготовки в різні періоди розвитку друкарства в Україні.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5</p> <p>Змістових модулів – 2</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години) – 180</p> <p>Тижневих годин – 2</p>	<p>Галузь знань 0303 «Журналістика та інформація»</p> <p>Напрямок підготовки 6.030303 «Видавнича справа та редагування»</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: «бакалавр»</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 4-й</p> <p>Семестр: 7-й</p> <p>Аудиторні заняття: 54 годин, з них: лекції (теоретична підготовка): 28 годин семінарські заняття: 28 годин</p> <p>Модульні контрольні роботи: 8 годин</p> <p>Самостійна робота: 80 години</p> <p>Екзамен – 36 год.</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	К-сть годин				
		Л	Сем	С.р.	Інд.	МК
Змістовий модуль 1. Витоки та розвиток книго писання в давній Україні.						
1	Рукописне книго творення в Україні: витоки та розповсюдження.	2				
2	Історія української видавничої справи як професійно зорієнтована дисципліна. Давньоукраїнські рукописні шедеври.	2				
3	Українська рукописна книга IX-X століть.		2			
4	Книгописання в Київській Русі після прийняття християнства.	2				
5	Організація процесу створення рукописних книг у XI-XIII		2	10		
6	Києво-Печерська лавра – провідний осередок книжкової справи Київської Русі.	2		10		
7	Книжкова справа Києво-Печерської лаври.		2			
8	Разом:	36	8	6	20	2
Змістовний модуль 2. Зародження та розповсюдження друкарства на українських землях.						
1	Концепції витоків українського друкарства: науковий та ідеологічний аспекти.	2				
2	Витоки, етапи становлення та розвитку друкарства на Галичині та Закарпатті.		2			
3	Книги Святого письма в Україні і світі: редакційно-видавничий аспект.	2				
4	Друкарство на Київщині, Поліллі та Чернігівщині.		2	10		
5	Видавнича діяльність Києво- Печерської лаври у XVII-XVIII століттях.	2				
6	Видавничий рух інших національностей на етнографічних землях України.		2	10		
7	Українські друкарі та їх роль у ствердженні вітчизняної школи редагування і видавничої справи (XV-XVIII століття).		2			
8	Разом:	36	6	8	20	2
Змістовий модуль 3. Книгодрукування в Україні у XVIII-XIX століттях.						
1	Цензура видавничої справи як чинник заборони українства.	2				
2	Становлення і розвиток в Україні наукового книговидання (на прикладі Київського університету Св. Володимира).	2				
3	Українські видання періоду цензурних заборон і обмежень.		2	10		
4	Особливості розвитку наукового книговидання. Видатні редактори і видавці університетських видавництв.	2				
5	Редакторська та видавнича діяльність Б.Грінченка та І.Франка.		2			

6	Українські видавництва і видавничі осередки XIX-початку XX століть.	2		10		
7	Українська періодика XIX- початку XX століть.		2			
8	Разом:	36	8	6	20	2
Змістовний модуль 4. Українська видавнича справа у XX початку XXI ст						
1	Книгодрукування в Україні під час визвольних змагань.	2				
2	Робота видавця та редактора в УРСР.		2			
3	Видавнича справа української діаспори.	2		10		
4	Канали книгорозповсюдження. Інтернет торгівля. Літературні премії України		2	10		
5	Українська видавнича діяльність в Канаді. Головні видавничі осередки українців у США	2				
6	Українська Вільна Академія Наук у США та її видавнича діяльність		2			
7	Видання української діаспори у фондах відділу Зарубіжної Україніки НБУ ім. В. Вернадського		2			
8	Разом:	36	6	8	20	2
	Семестровий контроль	36				36
	Разом:	180	28	28	80	8/36

III. ПРОГРАМА

Змістовий модуль 1.

Витоки та розвиток книгописання в давній Україні.

Лекція 1.1. Рукописне книго творення в Україні: витоки та розповсюдження. (2 год.)

Передумови виникнення письма і алфавіту в кожного народу.

Соціальна, інформаційна та пізнавальна функція перших рукописних текстів. Первинні матеріали, на яких творилися тексти (камінь, глина, піраміди, дерев'яні дощечки, бамбукліві пластини, шовк, папірус).

Протоукраїнський архів «Кам'яна могила».

Велесова книга – найдавніша рукописна пам'ятка української культури.

Реймська Євагнелія

Література

Основна: [2], [3]; додаткова: [6].

Лекція 1.2. Історія української видавничої справи як професійно зорієнтована дисципліна. Давньоукраїнські рукописні шедеври. (2 год.)

Об'єкт і предмет вивчення „Історії видавничої справи”.

Загальнонаукові методи та історія видавничої справи: історизм, комплексний підхід, наукова об'єктивність. Спеціальні методи: порівняльно-історичний, метод моделювання. Допоміжні історичні дисципліни й історія видавничої справи: археологія, геральдика, археографія, палеографія,

кодикологія, текстологія, хронологія.

Періодизація історії видавничої справи: ідеологічні аспекти в російській в радянській гуманітарній науці щодо періодизації історії української видавничої справи. Сучасні підходи та їх критерії.

Основні групи джерел з історії видавничої справи, їх характеристика.

Інкунабули (першодруки). Документальні, інтерпретивні джерела та спроби їх реконструкцій. Архівні джерела з історії видавничої справи: нормативні акти про створення та умови діяльності друкарень, особові справи друкарів, внутрішня документація рукописних та друкарських осередків

(поліграфічних підприємств), листи та документи в складі фондів адміністративних та судових установ, листи та інші документи приватного походження, давні бібліотечні каталоги та біобібліографічні покажчики

видатних постатей видавничо-друкарської справи. Музеї історії книги (Остріг, Львів, Київ). Колекції манускриптів. Роль, значення і завдання історіографії історії видавничої справи. Основоположники історіографії й бібліографії в галузі досліджень української книги: О. Лазаревський, М.

Максимович, М. Комаров, І. Левицький, Д. Дорошенко. Діяльність Бібліографічної комісії Наукового товариства імені Шевченка. Остромирова Євангелія, Ізборник Святослава, Псалтир Київський, Пересопницька Євангелія, Граматика І. Ужевича, Києво-Печерський патерик. Літопис Самійла Величка.

Література

Основна: [2], [3]; додаткова: [6], [11].

Семінар 1. Українська рукописна книга IX-X століть. (2 год.)

Лекція 1.3. Книгописання в Київській Русі після прийняття християнства. (2 год).

Провідні осередки рукописної справи. Десятинна церква у Києві.

Софійський собор у Києві. Києво-Печерська лавра. Чернігівська земля.

Галичина і Волинь. Карпатська Русь.

Творці й переписувачі книг як перші автори, перекладачі, редактори і видавці. Світські каліграфи. Осередки при монастирях. Удосконалення текстів наступними переписувачами.

Книжкові шедеври XI-XVI століть. Остромирова Євангелія. Реймська Євангелія. Пересопницька Євангелія.

Література

Основна: [1], [2], [8]; додаткова: [11].

Семінар 2. Організація процесу створення рукописних книг у XI-XIII ст. (2 год.)

Лекція 1.4. Києво-Печерська лавра – провідний осередок книжкової справи Київської Русі. (2 год).

Соціальне походження киево-печерських книгарів. Освітній рівень. Становище в монастирі. Участь в створенні рукописних книг. Тематичний репертуар

рукописних книг. Поширення лаврських рукописних книг у Київській Русі на світі. Особливості художнього оформлення рукописних книг.

Література

Основна: [1], [2]; додаткова: [11].

Семінар 3. Книжкова справа Києво-Печерської лаври. (2 год.)

Змістовний модуль 2.

Зародження та розповсюдження друкарства на українських землях.

Лекція 2.1. Концепції витоків українського друкарства: науковий та ідеологічний аспекти. (2 год.)

Російська (радянська) концепція.

Концепція західних учених. Концепція Івана Огієнка.

Концепція Ореста Мацюка та Якіма Запаса.

Сучасні фальсифікації наукових концепцій.

Література

Основна: [2], [3]; додаткова: [6].

Семінар 4. Витоки, етапи становлення та розвитку друкарства на Галичині та Закарпатті. (2 год.)

Лекція 2.2. Книги Святого писма в Україні і світі: редакційно-видавничий аспект. (2 год.)

Біблійні книги серед народів світу

Біблія як предмет книгознавчого аналізу. Біблійний текст як основа розвитку мови кожного народу.

Ранні спроби перекладів і видань Біблій на українських землях.

Острозька Біблія. Руські писмена в Херсонесі IX століття. Проект князя Костянтина Острозького. Збирання різномовних рукописів та перекладачів.

Московське перевидання українського книжкового шедевр. Доля острозьких Біблій Видання Книги книг літературною мовою: долі перекладів і

перекладачів та редакторів. Переклад Пилипа Морачевського. Спроби Маркіяна Шашкевича та Володимира Александрова. Переклад Пантелеймона Куліша.

Переклад Івана Огієнка. Загроза знищення Огієнкового рукопису. Видання української Біблії лондонськими друкарями. Інші переклади й видання.

Література

Основна: [1], [2], [8]; додаткова: [11].

Семінар 5. Друкарство на Київщині, Поліллі та Чернігівщині. (2 год.)

Лекція 2.3. Видавнича діяльність Києво-Печерської лаври у XVII-XVIII століттях. (2 год).

Видавнича діяльність Києво-Печерської лаври

Спустошуючий слід лихоліть. Заснування друкарні: перекази, документальні свідчення. Єлисей Плетенецький. Папір і папірні для друкарні. Перші друки. Поширення лаврських видань. Руйнування справи печерських друкарів. Початок книгодрукування в Лаврі. Загальні умови, характер і особливості печерського книговидання. Лавра і книгообмін українських земель. Форми та значення поширення лаврських друків у Росії. Вплив печерських видань на культуру народів Європи.

Література

Основна: [1], [2], [8]; додаткова: [11].

Семінар 6. Видавничий рух інших національностей на етнографічних землях України. (2 год.)

Семінар 7. Українські друкарі та їх роль у ствердженні вітчизняної школи редагування і видавничої справи (XV-XVIII століття). (2 год.)

Змістовий модуль 3.

Книгодрукування в Україні у XVIII-XIX століттях.

Лекція 3.1. Цензура видавничої справи як чинник заборони українства. (2 год.)

Причини виникнення цензури в Росії і специфіка її застосування до українського друку. Принципові відмінності в умовах розвитку раннього друкарства в Україні і Росії. Початок цензури українських друків. Посилення каральних функцій цензури. Специфіка застосування цензурного законодавства до українського друку. Українські видання до викриття Кирило-Мефодіївського братства. Цензурний терор після “справи братчиків”. Справа Каленика Шейковського. Українські граматики – російським алфавітом.

Основні антиукраїнські цензурні циркуляри та їх вплив на друкарство. Валуєвський циркуляр 1863 року. Емський указ 1876 року. Цензура після Емського указу. Революція 1905 року і спроба скасування цензури українського друку. Царський маніфест від 17 жовтня 1905 року. Видавничий рух в умовах дії Валуєвського і Емського указів.

Цензура видавничої справи як чинник заборони українства.

“Тенденційно придуманий термін “Україна”. Особливо “крамольні” книги.

Сторінки цензурних журналів як свідки нищення українства. Форми цензурних репресій проти українських видавців та редакторів.

Література

Основна: [2], [3]; додаткова: [6].

Лекція 3.2. Становлення і розвиток в Україні наукового книговидання (на прикладі Київського університету Св. Володимира). (2 год).

Становлення університетської друкарні.

Обладнання. Перші друкарі та організації їх роботи. Відкриття літографії. Початкові правила роботи видавців.

Роль Михайла Максимовича в розвитку наукової книги. Пошук односторонців: Гоголь. Провал спроби Шевченка як видавця. Студенти і видавнича справа. Видання власних творів та альманахів “київського” періоду. Стосунки з друкарнею. Правопис Максимовича в історії видавничої справи. Тематичний аспект наукового книговидання. Підручники релігієзнавчої тематики. Література з прикладних і гуманітарних наук. Службові та офіційні видання.

Література

Основна: [2], [3]; додаткова: [6], [11].

Семінар 8. Українські видання періоду цензурних заборон і обмежень. (2 год.)

Лекція 3.3. Особливості розвитку наукового книговидання. Видатні редактори і видавці університетських видавництв. (2 год).

Суспільні потреби і політичні перепони на шляху становлення видавничої справи в університетах. Перші спроби києво-могилянців. Козацькі проекти університетів та їх друкарень. Проекти приватних осіб. Друкарня Харківського університету. Друкарня Львівського університету. Михайло Максимович. Тарас Шевченко. Михайло Драгоманов. Пантелеймон Куліш. Микола Костомаров. Михайло Грушевський. Іван Огієнко.

Література

Основна: [1], [2], [8]; додаткова: [11].

Семінар 9. Редакторська та видавнича діяльність Б.Грінченка та І.Франка. (2 год.)

Лекція 3.4. Українські видавництва і видавничі осередки ХІХ- початку ХХ століть. (2 год).

Харківські видання журнального типу першої половини ХІХ ст.:

- «Украинский Домовод» Ф. Пільгера,
- «Харьковский Демокрит» В. Масловича,
- «Украинский вестник» І. Срезневського,
- «Украинский журнал» О. Склабовського).

«Руська Трійця» як видавничий осередок у Галичині.

Творці українського альманаху нового типу «Русалка Дністрова» Я. Головацький та І. Вагилевич.

«Галицько-Рульська матиця» у Львові.

Видавнича діяльність П. Куліша в Петербурзі (альманахи «Записки о Южной Руси», «Хата», журнал «Основа»).

Видавнича діяльність Київської «Тимчасової комісії для розгляду

стародавніх актів».

Благодійне товариство видання загальнокорисних і дешевих книг (Благотворительное общество издания общепольных и дешевых книг (створене в Петербурзі 1896 р., перенесене до Києва 1917 р).

Видавництво «Вік» (створене в Києві 1895 р.)

Видавнича спідка «Дзвін» (засноване в Києві В. Винниченком 1907 р.)

Видавнича діяльність Київської «Просвіти».

Видавнича діяльність Наукового товариства ім. Т. Шевченка (початковий період).

Література

Основна: [1], [2]; додаткова: [11].

Семінар 10. Українська періодика ХІХ- початку ХХ століть. (2 год.)

Змістовний модуль 4.

Українська видавнича справа у ХХ початку ХХІ ст.

Лекція 4.1. Книгодрукування в Україні під час визвольних змагань. (2 год.)

Орієнтацією в пошуку джерельної бази рефератів має слугувати книга Т. Ківшар "Український книжковий рух як історичне явище (1917-1923).

Видавництво «Час»: засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар.

Видавництво «Криниця»: засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництво «Вернигора»: засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництво «Друкар»: засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Всеукраїнське видавниче товариство вчителів «Всеувито»: засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництво «Вік»: засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництво «Серп і молот»: засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництво Є. Череповського: особистість засновника редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

"Благодійне Товариство видання загальнокорисних та дешевих книжок": засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництво «Дзвін»: засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництво «Українська школа»: засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництво «Шкільна освіта»: засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

"Українське видавництво" (Катеринослав): засновники, редактори,

етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництво «Ранок» (Катеринослав): засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництво «Союз» (Харків): засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництво «Сіяч» (Черкаси): засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництво «Село» (Вінниця): засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавництва «Українська книгарня» та "Книгозбірня" (Херсон): засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар

Видавниче товариство "Зірка" (Кам'янець-Подільський): засновники, редактори, етапи діяльності, тематичний репертуар.

Література

Основна: [2], [3]; додаткова: [6].

Семінар 11. Робота видавця та редактора в УРСР. (2 год.)

Лекція 4.2. Видавнича справа української діаспори. (2 год).

Основні поняття міграція, еміграція, імміграція, діаспора. Західна і східна українська діаспора.

Українська еміграція в різні історичні періоди: княжа і литовсько-польська доба; українська еміграція в часи козацько-гетьманської держави; українська еміграція в добу бездержавності. Міжвоєнна еміграція 1914-1939. Переміщення українців у роки Другої світової війни та в повоєнний період. Українська еміграція та суверенна Україна.

Перша, друга, третя та четверта хвилі української еміграції в новітній історії.

Сегмент книжкових і пресових видань до першої світової війни видань.

Сегмент книжкових і пресових видань між двома світовими війнами.

Книговидавничий рух українців у Німеччині та Франції повоєнної доби.

Видавнича діяльність журналу „Тризуб.”

Перші українські книгарні Парижа.

Українська бібліотека ім. Симона Петлюри як книгознавчий і видавничий центр.

Перша українська друкарня у Франції. Газета „Українське слово.”

Видавничий рух у Франції другої половини ХХ ст.

Націоналістичне видавництво в Європі.

НТШ в Європі та його видавнича діяльність.

Українські редактори і видавці у Франції.

Література

Основна: [1], [2], [8]; додаткова: [11].

Семінар 12. Канали книгорозповсюдження. Інтернет торгівля.

Літературні премії України. (2 год.)

Лекція 4.3. Українська видавнича діяльність в Канаді. Головні видавничі осередки українців у США. (2 год).

Основні хвилі української еміграції до Канади.

Початки українських друків на канадській землі.

„Руська друкарня” і видавничий концерн „Руська книгарня.”

„Українська видавнича спілка.”

Початок ведення видавничої справи канадських українців на професійній основі.

Видавництво „Наша культура” (етапи розвитку, творці, специфіка видавничого репертуару).

Видавництво Івана Тиктора (етапи розвитку. Творці, специфіка видавничого репертуару).

Видавнича спілка „Тризуб.”

Видавничий та редакторський досвід Анни Фігус-Ралько, Степана Ярмуся.

Українська Вільна Академія наук (УВАН) та Український Музей УВАН у Нью-Йорку.

Український Музей-Архів у Клівленді.

Архів і Бібліотека редакції газети „Свобода” у Нью-Йорку.

Бібліотека й Архів Культурного Центру Української православної церкви в Сауз Бавн Брук.

Український Гарвардський дослідний Інститут у Кембриджі.

Енциклопедія Української Діаспори в Чикаго.

Дослідницький центр славістичних студій та Бібліотека Іллінойського університету.

Література

Основна: [1], [2], [8]; додаткова: [11].

Семінар 13. Українська Вільна Академія Наук у США та її видавнича діяльність. (2 год.)

Семінар 14. Видання української діаспори у фондах відділу Зарубіжної Україніки НБУ ім. В. Вернадського. (2 год.)

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «Історія української видавничої справи»

Разом: 180 год., лекції – 28 год., семінари – 28 год., самостійна робота – 80 год., підсумковий контроль – 8 год., екзамен – 36 год.

Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2.			
Назва модуля	Витоки та розвиток книго писання в давній Україні.				Зародження та розповсюдження друкарства на українських землях.			
Кількість балів за модуль	72 бали				82 бали			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	
Теми лекцій	Рукописне книготворення в Україні: витоки та розповсюдження. (1 бал)	Історія української видавничої справи як професійно зорієнтована дисципліна. Давньоукраїнські рукописні шедеври. (1 бал)	Книгописання Київській Русі після прийняття християнства. (1 бал)	Києво-Печерська лавра – провідний осередок книжкової справи Київської Русі. (1 бал)	Концепції витоків українського друкарства: науковий та ідеологічний аспекти. (1 бал)	Книги Святого письма в Україні і світі: редакційно-видавничий аспект (1 бал)	Видавнича діяльність Києво-Печерської лаври у XVII-XVIII століттях. (1 бал)	
Семінари		Українська рукописна книга IX-X століть. (1+10 балів)	Організація створення рукописних книг у XI-XIII ст. (1+10 балів)	Книжкова справа Києво-Печерської лаври. (1+10 балів)	Витоки, етапи становлення та розвитку друкарства на Галичині та Закарпатті. (1+10 балів)	Друкарство на Київщині, Поліллі та Чернігівщині. (1+10 балів)	Видавничий рух інших національностей на етнографічних землях України. (1+10 балів)	Українські друкарі та їх роль у ствердженні вітчизняної школи редагування і видавничої справи (XV-XVIII століття). (1+10 балів)
СР			5	5		5	5	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)				Модульна контрольна робота (25 балів)			

Модулі	Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4			
Назва модуля	Книгодрукування в Україні у XVIII-XIX століттях.				Українська видавнича справа у XX початку XXI ст.			
Кількість балів за модуль	72 бали				82 бали			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	
Теми лекцій	Цензура Видавничої справи як чинник заборони українства. (1 бал)	Становлення і розвиток в Україні наукового книговидання (на прикладі Київського університету) (1 бал)	Особливості розвитку наукового книговидання. Видатні редактори і видавці університетських видавництв. (1 бал)	Українські видавництва і видавничі осередки XIX- початку XX століть. ст. (1 бал)	Книгодрукування в Україні під час визвольних змагань. (1 бал)	Видавнича справа української діаспори. (1 бал)	Українська видавнича діяльність в Канаді. Головні видавничі осередки українців у США (1 бал)	
Семінари		Українські видання періоду цензурних заборон і обмежень. (1+10 балів)	Редакторська та видавнича діяльність Б.Грінченка та І.Франка. (1+10 балів)	Українська періодика XIX- початку XX століть. (1+10 балів)	Робота видавця та редактора в УРСР. (1+10 балів)	Канали книгорозповсюдження. Інтернет торгівля. Літературні премії України (1+10 балів)	Українська Вільна Академія Наук у США та її видавнича діяльність (1+10 балів)	Видання української діаспори у фондах відділу Зарубіжної Україніки НБУ ім. В. Вернадського (1+10 балів)
СР			5	5		5	5	
ІНДЗ	30 балів							
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)				Модульна контрольна робота (25 балів)			
СК	Екзамен – 40 балів							

Разом 338 бали, коефіцієнт 5,6.

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

Витоки та розвиток книгописання в давній Україні.

Семінар 1

Українська рукописна книга IX-X століть. (2 год.)

План

1. Обставини і причини недослідженості проблеми. Безповоротні втрати стародавніх пам'яток. Вивезення книг за межі України. Книги як політичні заручники в “українському питанні”. Перші спроби перегляду усталеної періодизації.

2. Періодизація становлення та розвитку давньоукраїнської рукописної справи. Необхідність перегляду усталених стереотипів на державному та науковому рівнях

3. Книжкова справа в Україні перед прийняттям християнства. Писемні тексти архіву “Кам”’яна Могила”. Велесова книга. “Руське” письмо і “руські” переклади IX століття. Літопис Аскольда.

Література

Основна: [2], [3]; додаткова: [6].

Семінар 2

Організація процесу створення рукописних книг у XI-XIII ст. (2 год.)

План

1. Цехова організація процесу творення рукописних книг.

2. Матеріали, на яких писали книги.

3. Знаряддя для письма.

Література

Основна: [2], [3]; додаткова: [6], [11].

Семінар 3

Книжкова справа Києво-Печерської лаври. (2 год.)

План.

1. Соціальне походження києво-печерських книгарів.

2. Освітній рівень.

3. Становище в монастирі.

4. Участь в створенні рукописних книг.

5. Тематичний репертуар рукописних книг.

6. Поширення лаврських рукописних книг у Київській Русі на світі.

7. Особливості художнього оформлення рукописних книг

Література

Основна: [1], [5]; додаткова: [6].

Змістовий модуль 2.

Зародження та розповсюдження друкарства на українських землях..

Семінар 4

Витоки, етапи становлення та розвитку друкарства на Галичині та Закарпатті. (2 год.)

План

1. Перший друкар українських книжок Швайпольт Фіоль (Святополк Філь).
2. Друкарство на Галицькій землі. Житейські і професійні перипетії у Львові Івана Федоровича.
3. Огляд Галицьких друкарень. Друкарня Львівського Ставропігійального братства. Михвіло Сльозка та його друкарня. Друкарні єпископів Арсенія Желіборського та Йосифа Шумлянського.
4. Позальвівські друкарні: Стрятинська, Килоська, Угорцівська, Унівська.

Література

Основна: [2], [3]; додаткова: [6], [11].

Семінар 5

Друкарство на Київщині, Поліллі та Чернігівщині. (2 год.)

План

1. Друкарня Київської Духовної академії. Київська губерніальна друкарня.
2. Житейські і професійні перипетії у Івана Федоровича в Острозі. Острізька та Дерманська друкарні.
3. Почаївський осередок книгодруку. Кирило Ставровецкий. Боротьба Почаївських друкарів за право друку. Боротьба католиків і православних за право володіти друкарнею. Значення Почаївської друкарні в історії української культури.
4. Рохманівська, Четвертинська та Крем'янецька друкарні.
5. Чернігівсько-сіверський друкарський осередок Перша друкарня в Чернігові. Друкарня Лазара Барановича: Новгород-Сіверський період. Чернігівський період.
6. Панівецька друкарня. Яришівська друкарня. Тульчинська друкарня. Мінковецька друкарня. Дунаєвецька друкарня. Могилівська друкарня. Янівська друкарня. Кам'янецька друкарня.

Література

Основна: [1], [2], [8]; додаткова: [11].

Семінар 6

Видавничий рух інших національностей на етнографічних землях України. (2 год.)

План.

1. Польське друкарство.
2. Єврейське друкарство.

3. Російське друкарство.
4. Друкарство у Єлисаветграді. Друкарство у Кременчузі. Друкарство у Харкові. Друкарство у Миколаєві. Друкарство у Яссах і Дубоссарах. Друкарство у Полтаві і Глухові. Мандрівна друкарня кн. Потьомкіна.

Література

Основна: [2], [5]; додаткова: [9].

Семінар 7

Українські друкарі та їх роль у ствердженні вітчизняної школи редагування і видавничої справи (XV-XVIII століття). (2 год.)

План

1. Походження й освітній рівень друкарів.
2. Тематичний репертуар стародруків.

Література

Основна: [1], [2], [8]; додаткова: [11].

Змістовий модуль 3.

Книгодрукування в Україні у XVIII-XIX століттях.

Семінар 8

Українські видання періоду цензурних заборон і обмежень. (2 год.)

План

1. «Кобзар» видання М. Драгоманова у Женеві. «Кобзар» Т. Шевченка видання В. Доманицького
2. «Про українську мову і українську школу» М. Грушевського. «Історія України» М. Грушевського
3. «Українська муза» (упоряд. О. Коваленко)
4. «Украинская жизнь» (упоряд. С. Петлюра)

Література

Основна: [2], [3]; додаткова: [6].

Семінар 9

Редакторська та видавнича діяльність Б.Грінченка та І.Франка. (2 год.)

План

1. Суспільні потреби і політичні перепони на шляху становлення видавничої справи в кінці XIX ст.
2. Видавнича та редакторська робота Бориса Грінченка. Робота на «Словарем української мови».
3. Редакторський внесок Івана Франка.

Література

Основна: [2], [3]; додаткова: [6], [11].

Семінар 10

Українська періодика XIX початку XX століть. (2 год.)

План.

1. Харківські видання журнального типу першої половини ХІХ ст.:
  - «Украинский Домовод» Ф. Пільгера,
  - «Харьковский Демокрит» В. Масловича,
  - «Украинский вестник» І. Срезневського,
  - «Украинский журнал» О. Склабовського).
2. «Галицько-Рульська матиця» у Львові.
3. Видавнича діяльність П. Куліша в Петербурзі (альманахи «Записки о Южной Руси», «Хата», журнал «Основа»).
4. Видавнича діяльність Київської «Тимчасової комісії для розгляду стародавніх актів».
5. Видавнича діяльність Київської «Просвіти».

Література

Основна: [1], [5]; додаткова: [6].

Змістовий модуль 4.

Українська видавнича справа у ХХ початку ХХІ ст.

Семінар 11

Робота видавця та редактора в УРСР. (2 год.)

План

1. Руїнування кращих набутків минулого. Ревізія випущеної літератури. Знищення надрукованих та підготовлених до друку видань. Закриття діючих видавництв та експропріація друкарського обладнання.
2. Творення нової книговидавничої системи. Становлення законодавчої бази. Державні органи щодо управління видавничою справою.
3. Еволюція видавничої мережі радянського типу. Формування типології видавництв. Структура українського книгодання напередодні розвалу Радянського Союзу.
4. Ситуація у видавничій справі напередодні запровадження ідеологічного контролю. Головліт як чинник придушення інакодумства в друкарській справі.

Література

Основна: [2], [3]; додаткова: [6], [11].

Семінар 12

Канали книгорозповсюдження. Інтернет торгівля. Літературні премії України. (2 год.)

План

1. Оптова торгівля
2. Роздрібна торгівля
3. Інтернет магазини
4. Книжкові клуби.
5. Літературні премії України.

Література

Основна: [1], [2], [8]; додаткова: [11].

Семінар 13

Українська Вільна Академія Наук у США та її видавнича діяльність. (2 год.)

План.

1. Українська Вільна Академія наук (УВАН) та Український Музей УВАН у Нью-Йорку. Український Музей-Архів у Клівленді.

2. Архів і Бібліотека редакції газети „Свобода” у Нью-Йорку. Бібліотека й Архів Культурного Центру Української православної церкви в Сауз Бавн Брук.

3. Український Гарвардський дослідний Інститут у Кембриджі. Енциклопедія Української Діаспори в Чикаго.

4. Дослідницький центр славістичних студій та Бібліотека Іллінойського університету. Створення Української вільної академії наук та її завдання.

5. Діяльність УВАН.

6. Відомі співробітники.

Наукова тематика та видавнича діяльність УВАН.

Література

Основна: [2], [5]; додаткова: [9].

Семінар 14

Видання української діаспори у фондах відділу Зарубіжної Україніки НБУ ім. В. Вернадського. (2 год.)

План

Знайомство з фондами відділу Зарубіжної Україніки НБУ ім. В. Вернадського, зокрема тематичним репертуаром книг та готують письмовий звіт про своє ознайомлення.

Література

Основна: [1], [2], [8]; додаткова: [11].

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.**

Самостійна робота студентів – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі аудиторної роботи знань, умінь і навичок, а

також самостійне вивчення та засвоєння нового матеріалу під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Питання, що виникають у студентів стосовно виконання запланованих завдань, вирішуються на консультаціях, які проводять згідно з графіками, затвердженими кафедрою.

Самостійна робота студентів передбачена до кожної теми курсу, зміст якої полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу після відвідування лекцій;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання на семінарському занятті.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання лекційного матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. При цьому не слід дослівно записувати за лектором, а своїми словами фіксувати найсуттєвіше: тему, її основні питання та положення. На сторінках конспекту варто залишати широкі поля для додаткових поміток під час самостійної роботи над літературою.

Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції, рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал, на який лектор посилається при викладанні нового. Якщо з певних причин лекція пропущена, її необхідно законспектувати й опрацювати самостійно, незрозумілі питання з'ясувати на консультації.

Основні види самостійної роботи студентів з дисципліни: вивчення лекційного матеріалу, опрацювання рекомендованої літератури, самоконтроль рівня засвоєння програмного матеріалу, написання рефератів.

Змістовий модуль 1.

Витоки та розвиток книгописання в давній Україні. (20 год.)

1.1. Описати діяльність провідних фахівців історії видавничої справи та книгознавства (Ю. Меженко, С. Маслов. І. Свенціцький, Л. Биховський, І. Огієнко та ін.).– 10 год.

1.2. Розглянути та висвітлити організацію та діяльність редакцій періодичних фахових видань („Книгарь” „Бібліологічні вісти”, „Українська книга”), присвячених книговидавничій проблематиці– 10 год.

Змістовий модуль 2.

Зародження та розповсюдження друкарства на українських землях.

(20 год.)

- 2.1. Складіть опис тематичного репертуару книг, що вийшли у світ із Київської губерніяльної друкарні – 10 год.
- 2.2. Схематично відтворіть хронологію перекладів та спроб видання Біблії українською мовою– 10 год.

Змістовий модуль 3.
Книгодрукування в Україні у XVIII-XIX століттях.
(20 год.)

3.1. Віднайдіть за каталогами центральних бібліотек видання Києво-Могилянської доби і зробіть презентацію цих видань в системі "Power-Point" – 10 год.

3.2. Коротко охарактеризуйте внесок в українську видавничу справу Михайла Максимовича, Тараса Шевченка, Михайла Драгоманова, Пантелеймона Куліша, Миколи Костомарова, Михайла Грушевського, Івана Огієнка (на вибір) – 10 год.

Змістовий модуль 4.
Українська видавнича справа у XX початку XXI ст.
(20 год.)

4.1. Дайте порівняльну характеристику показників випуску друкованої продукції на душу населення в Україні та розвинених західних країнах. – 10 год.

4.2. Письмово перелічіть і дайте коротку характеристику документів, які регламентували діяльність редактора. Дайте порівняльну характеристику вітчизняного і західного податкового законодавства щодо друкованого слова. – 10 год.

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи студентами, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Книгодрукування в XIX початку XX ст.			
1.1. Описати діяльність провідних фахівців історії видавничої справи та книгознавства (Ю. Меженко, С. Маслов. І. Свенціцький, Л. Биховський, І. Огієнко та ін.). – 10 год.	Семінарські заняття, модульний контроль, екзамен	5	I-III
1.2. Розглянути та висвітлити організацію та діяльність редакцій періодичних фахових видань („Книгарь” „Бібліологічні вісти”, „Українська книга”), присвячених книговидавничій проблематиці – 10 год.		5	

Змістовий модуль II. Розвиток видавничої справи у XX початку XXI ст.			
2.1. Складіть опис тематичного репертуару книг, що вийшли у світ із Київської губерніяльної друкарні – 10 год.	Семінарські заняття, модульний контроль, екзамен	5	IV-VI
2.2. Схематично відтворіть хронологію перекладів та спроб видання Біблії українською мовою– 10 год.		5	
Змістовий модуль III. Книгодрукування в Україні у XVIII-XIX століттях.			
3.1. Віднайдіть за каталогами центральних бібліотек видання Києво-Могилянської доби і зробіть презентацію цих видань в системі "Power-Point"– 10 год.	Семінарські заняття, модульний контроль, екзамен	5	VII- IX
3.2. Коротко охарактеризуйте внесок в українську видавничу справу Михайла Максимовича, Тараса Шевченка, Михайла Драгоманова, Пантелеймона Куліша, Миколи Костомарова, Михайла Грушевського, Івана Огієнка (на вибір) – 10 год.		5	
Змістовий модуль IV. Українська видавнича справа у XX початку XXI ст.			
4.1. Дайте порівняльну характеристику показників випуску друкованої продукції на душу населення в Україні та розвинених західних країнах. – 10 год.	Семінарські заняття, модульний контроль, екзамен	5	IX- XI
4.2. Письмово перелічіть і дайте коротку характеристику документів, як регламентували діяльність редактора. Дайте порівняльну характеристику вітчизняного і західного податкового законодавства щодо друкованого слова. – 10 год.		5	
<i>Разом: 80 год.</i>		<i>Разом: 40 балів</i>	

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

1. На основі опрацювання наукових, навчальних, довідкових друкованих джерел та інформаційних ресурсів мережі Інтернет підготувати проект тематичного книжкового ярмарку (за вибором студента).

2. На основі дослідження книжкового ринку за тематикою сформувати репертуару та пропозиції по просуванню літератури за тематикою (на вибір), оформлення програми ярмарку, захист проекту.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Дослідження книжкового ринку України за тематикою	2 бали
2	Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану видавничої справи в Україні, її проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	7 балів
3	Повнота і глибина розкриття теми	5 балів
4	Аналіз книжкового ринку України за обраною тематикою	4 бали
5	Друкована частина проекту: зверстати буклет виставки	6 балів
6	Захист проекту у вигляді презентації	4 бали
7	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи, додатки (якщо є), список використаних джерел	2 бали
Разом		30 балів

Оцінка з індивідуальної роботи є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні досягнень студентів із навчальної дисципліни «Історія української видавничої справи». Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30 балів.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Історія видавничої справи» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип покрокової звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1	Відвідування лекцій	1	14	14
2	Відвідування (семінарських) занять	1	14	14
3	Виконання завдання з самостійної роботи (домашнього завдання)	5	8	40
4	Робота на семінарському занятті	10	14	140
5	Модульна контрольна робота	25	4	100
6	ІНДЗ	30	1	30
7	Семестровий контроль	40	1	
Максимальна кількість балів 338				

Розрахунок: $338:60=5,6$

Студент набрав: 250 балів

Оцінка: $250:5,6= 45$ (балів за семестр + max 40 балів за іспит).

Методи контролю

Перевірка й оцінювання знань студентів здійснюється методами контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності (методи усного, письмового, практичного контролю та методи самоконтролю). Об'єктами контролю є систематичність, активність і результативність роботи студента впродовж семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни в межах аудиторних занять, а також виконання завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Оцінювання самостійної роботи й активності на семінарських заняттях здійснюється за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;
- 3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;
- 4) уміння поєднати теорію з практикою при розгляді конкретних ситуацій, розв'язанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Тестові завдання для проміжного контролю знань студентів охоплюють теми, які вивчаються в межах окремих модулів. Формат тестових завдань передбачає завдання закритої форми із запропонованими відповідями (альтернативні; на відновлення відповідності частин; на порівняння та протиставлення; на визначення причинної залежності; на відтворення правильної послідовності; з множинними відповідями «правильно – неправильно»).

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ вчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

Підсумковий контроль знань передбачений у формі заліку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Загальні критерії оцінювання успішності студентів:

Високий (творчий) рівень компетентності.

A (90–100) = 5 (відмінно) – студент виявляє особливі творчі здібності, демонструє глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; уміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку та розвитку, чітко й лаконічно, логічно та послідовно відповідати на поставлені запитання; демонструє вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач; переконливо аргументує відповіді.

Достатній (конструктивно-варіативний) рівень компетентності.

B (82–89) = 4 (добре) – студент демонструє міцні ґрунтовні знання навчального матеріалу; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці; вільно розв'язує практичні справи та задачі; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

C (74–81) = 4 (добре) – студент має міцні знання навчального матеріалу; уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати їх на практиці; виправляти допущені помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи на підтвердження своїх думок.

Середній (репродуктивний) рівень компетентності.

D (64–73) = 3 (задовільно) – студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання та розуміння основних положень, але його знання мають загальний характер; має труднощі з наведенням прикладів при поясненні явищ і закономірностей; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких значна кількість суттєвих.

E (60–63) = 3 (задовільно) – студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні; його знання мають фрагментарний характер, має

труднощі з наведенням прикладів при поясненні явищ і закономірностей; допускає суттєві помилки.

Низький (рецептивно-продуктивний) рівень компетентності.

FX (35–59) = 2 (незадовільно з можливістю повторного складання) – студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу; не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований; не вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач; допускає значні помилки.

F (1–34) = 2 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) – студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання та відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів; повністю не знає матеріал, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основними організаційними формами навчального процесу з дисципліни «Історія світової видавничої справи» є лекції, семінарські та індивідуальні заняття, самостійна робота студентів, заходи з контролю знань студентів.

Для активізації процесу навчання при викладенні змісту дисципліни використовуються різноманітні методи навчання, а саме: методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи організації й здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи навчання за джерелом знань (словесні, наочні, практичні).

Зокрема, студенти отримують необхідні з курсу відомості на *проблемних лекціях*, спрямованих на розвиток логічного мислення студентів. Під час таких форм роботи ознайомлення з темою відбувається шляхом акцентування лектором уваги на проблемних питаннях; увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках; розглядаються різні концептуальні підходи до проблеми.

Робота в малих групах дає змогу структурувати семінарські заняття за формою й змістом, створює можливості колективного вирішення проблем, забезпечує формування особистісних якостей і досвіду соціального спілкування.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками учасників з приводу проблемних питань; сприяють розвитку критичного мислення студентів, виробленню вміння аргументувати власну думку; вчать оцінювати пропозиції співрозмовників, критично підходити до власних поглядів.

Мозкова атака як метод розв'язання невідкладних завдань полягає в тому, щоб за обмежений час студенти могли запропонувати якомога більше варіантів вирішення проблеми та здійснити відбір найоптимальніших.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціаліста та передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків у процесі опанування навчального матеріалу.

Презентації використовують для демонстрації аудиторії результатів роботи малих груп, звітів про виконання самостійної роботи тощо.

Банк візуального супроводження сприяє активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності. Лекції та семінарські заняття забезпечуються відповідними мультимедійними презентаціями; забезпечується доступ студентів до комп'ютерної техніки та Інтернету.

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій; електронні варіанти підручників, навчальних посібників;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект завдань для модульних контрольних робіт);
- ✓ тести.

XI. ЗАВДАННЯ ДО МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Змістовий модуль 1.

Витоки та розвиток книгописання в давній Україні.

1. Чому протягом тривалого часу витоки української рукописної книги об'єктивно не досліджувалися?
2. Куди і за яких обставин писемні набутки українського народу вивозилися?
3. Поясніть тезу про те, що рукописний і друкований інвентар давньої української доби став політичним заручником російської і радянської влади в "українському питанні".
4. Чому 1988 рік було визнано датою офіційного відзначення 1000-ліття українського літописання і книжкової справи?
5. У чому принциповість з'ясування проблеми походження рукописного і друкованого слова того чи іншого народу?
6. Якою є нова періодизація становлення і розвитку української рукописної (видавничої) справи?
7. Наведіть аргументи, за якими стверджується факти існування на українських теренах видавничої справи до прийняття князем Володимиром християнства?
8. До якого періоду відноситься написання текстів у давньоукраїнському "архіві" "Кам'яна Могила"?
9. Які формами письма користувалися перші творці книжкових текстів на праукраїнських землях?
10. Коли і за яких обставин створювалася, а згодом копіювалася Велесова книга?
11. Обґрунтуйте тезу про автентичність і неповторність Велесові книги.
12. Які свідчення зарубіжних авторів стосуються наявності давньоукраїнських рукописних текстів до X століття?
13. Схематично охарактеризуйте історію давньоукраїнського рукописного книгописання.
14. За якими складовими давньоукраїнських рукописних текстів можна визначити час місце написання їх, а також авторів, редакторів чи каліграфів?
15. Якою була роль переписувачів текстів тих книг, які часто вживалися? Обґрунтуйте це на прикладі "Києво-Печерського патерика".
16. За якими критеріями при аналізі давньої рукописної книги можна скласти характеристику її автора, переписувача чи редактора?
17. Чому про переписувачів і авторів книг в народі склалися легенд, перекази, вірші? Наведіть для прикладу одну з них.
18. Якій пам'ятці давньоукраїнської рукописної справи судилося стати національною

святиною французького народу? За яких обставин це сталося?

19. Якою була доля оригіналу Пересипницького Євангелія?

Змістовий модуль 2.

Зародження та розповсюдження друкарства на українських землях.

1. Перелічіть існуючі в науковій літературі концепції започаткування і етапів розвитку українського друкованого слова
2. В чому принциповість з'ясування точної дати заснування друкарства кожного народу?
3. Назвіть головні аргументи російських (радянських) учених щодо усталеної раніше дати заснування українського друкарства.
4. Хто із західних учених досліджував історію українського друкарства і якими є результати цих досліджень?
5. В чому новизна і обмеженість наукової концепції Івана Огієнка щодо витоків українського друкарства?
6. Якою є заслуга німецького друкаря Швайпольта Фіоля перед українською культурою?
7. Чому не на всіх ранніх першодруках зазначався час і місце їх появи у світ?
8. За якими критеріями можна визначати час і місце друкованого твору?
9. Назвіть аргументи “за” і “проти” підготовки краківських друків Швайпольта Фіоля в друкарні Грушівського монастиря.
10. Охарактеризуйте місце українського друкарства серед друкарства слов'янських народів.
11. Які відкриття львівських учених Ореста Мацюка і Якіма Запаса дали підстави
12. переглянути існуюче досі датування витоків української друкованої книги?
13. Де й за яких умов друкарі одержували привілей на право видавати книги?
14. Дайте характеристику першої приватної друкарні у Львові за такими параметрами: засновник, друки, доля друкаря.
15. Яка роль в історії української видавничої справи Йосипа Шумлянського та Арсенія Желібовського?
16. Дайте коротку характеристику позальвівським друкарням.
17. Що таке мандрівні друкарні?
18. Назвіть основні етапи поширення друкарства на Волині.
19. У чому полягали складнощі нормального існування Почаївської друкарні?
20. Які причини спонукали кращих галицько-волинських друкарів перебратися до Києва і заснувати там друкарство на печерських пагорбах?
21. Аргументуйте з допомогою архівних документів час заснування й початкову організацію
22. роботи друкарні Києво-Печерської лаври.
23. Що вам відомо про перші папірні і папір в Україні? Хто був причетним до цієї справи?
24. Коротко охарактеризуйте перші видання Києво-Печерської друкарні.
25. Дайте видавничу характеристику “Києво-Печерського патерика”.
26. Чому і ким обмежувалася діяльність лаврської друкарні?
27. Якими були обставини появи пересувної друкарні Кирила (Транквіліона) Ставровецького в Чернігові?
28. Чому чернігівський єпископ Лазар Баранович відкриває свою друкарню в Новгород-Сіверському?
29. Поясніть причини тривалого простою Новгород-Сіверської друкарні.
30. Охарактеризуйте основні друки в Чернігові за часів Лазаря Барановича.
31. Чому занепадала Чернігівська друкарня на початку ХУІІІ століття?

Змістовий модуль 3.

Книгодрукування в Україні у XVIII-XIX століттях.

1. Як ви розумієте поняття цензура в широкому і вузькому значенні цього слова?
2. У чому полягали відмінності розвитку раннього друкарства в Україні і Росії в контексті контролю за цим процесом державними чинниками?
3. З чого почалася цензура діяльності українських друкарень царським урядом?
4. Назвіть вищу цензурну інстанцію Росії початку XIX століття.
5. У чому полягала специфіка застосування цензурного законодавства Росії до українського друку?
6. Де й коли було відкрито Комітет внутрішньої цензури для друкарень, розміщених в Україні?
7. Які українські видання були вилучені з продажу відразу після викриття Кирило-Мефодіївського братства?
8. Чим показова в історії українського книговидання справа магістра університету Св. Володимира Каленика Шейковського?
9. Чому українські граматики і букварі в XIX столітті друкувалися в Україні російським алфавітом?
10. Які причини появи Валуєвського цензурного циркуляру?
11. Чим відрізнявся Емський цензурний указ від Валуєвського циркуляру?
12. Хто з високопосадових російських чиновників був причетний до появи антиукраїнських цензурних актів?
13. Який був порядок одержання українськими видавцями дозволу на друкування книг і газет?
14. Що вам відомо про спроби відміни цензури українського друку після революції 1905 року?
15. Як вплинув на розвиток української видавничої справи вихід царського маніфесту від 17 жовтня 1905 року?
16. Аргументуйте тезу: “Цензура видавничої справи стала чинником заборони в Російській імперії українства”.
17. Які українські видання вважалися найбільш небезпечними для царського режиму?
18. Назвіть найпоширеніші форми цензурних репресій проти українських видавців і авторів.

Змістовий модуль 4.

Українська видавнича справа у XX початку XXI століття.

1. На яких засадах стали засновуватися українські видавництва нового типу напередодні постання нової України? Поясніть це на прикладі конкретного видавництва.
2. Якою була причина появи в Москві книги “Українське питання” і яке її значення в минулому і тепер?
3. Охарактеризуйте початкову структуру українського книговидання на етапі становлення вперше в легальних умовах.
4. Хто були засновники українських видавництв періоду 1917 –1920 років?
5. Дайте коротку характеристику політики урядів Центральної Ради, Гетьманату і Директорії щодо видавничої справи.
6. Якою була законодавча база українських урядів у питаннях друку?
7. Чому центром книговидання в Україні з початку 1919 року стає Кам’янець-Подільський?
8. Що вам відомо про Фонд українських видавництв 1919 року?
9. Яким був видавничий репертуар доби визвольних змагань українського народу?
10. Назвіть приклади знищення радянськими органами підготовлених до друку або випущених книг українських видавництв.
11. Що сталося з друкарнею Києво-Печерської лаври та її виданнями із закриттям монастиря?
12. За яких обставин і коли радянські органи приймають рішення про припинення діяльності приватних видавництв?

13. На основі яких директивних документів створювалася законодавча база для діяльності радянських видавництв?
14. Які державні структури створювалися для управління видавничою справою?
15. В чому полягала місійна роль рідного друкованого слова для українських переселенців за океан?
16. Хто були піонерами українського видавничого руху в Канаді?
17. Назвіть перші українські друки на канадській землі.
18. Коротко охарактеризуйте діяльність газетних видавництв першої хвилі еміграції.

XII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упорядк., передмова і примітки М. Тимошика. - К.: Либідь, 1994. - 448 с.
2. Тимшик М. Історія видавничої справи: Підручник. – К.: Наша культура і наука, 2003. – 496 с. (Перевидання 2007 р.)
3. Тимошик М. Її величність – книга. Історія видавничої справи Київського університету. 1834-1999: Монографія / Передмова В. В. Скопенка. – К.: Наша культура і наука, 1999. – 308 с.

Додаткова:

1. Биковський Л. У службі українській книжці / Упорядники Л. Винар, Я. Ісаєвич. – Львів-Нью-Йорк, 1997. – 326 с.
2. Булгаков Ф.И. Иллюстрированная история книгопечатания и типографского искусства : Т. 1 : С истории изобретения книгопечатания по XVIII век включительно / Ф. И. Булгаков. - СПб. : А. С. Суворин, ценз. 1889. - VIII, 365 с., ил.
3. Владимиров В. Всеобщая история книги. – М.: Книга, 1988. – 388 с.
4. Грінченко Б. Про книги: як їх вигадано друкувати. — К., 1908.— 48 С.
5. Животко А. Історія української преси / Упорядк., передм. і примітки М. Тимошика. – К.: Наша культура і наука. 2000. - 368 с.
6. Запаско Я., Мацюк О., Стасенко В. Початки українського друкарства. - Львів: Центр Європи, 2000. - 222 с.
7. Збірник законів та розпоряджень Робітничо-селянського уряду України. – Харків, 1931. – 296 с.
8. Зелінська Н. Наукове книговидання в Україні Історія та сучасний стан: Навч. посібник, - Львів: Світ, 2002. - 268 с.
9. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Львів: І-т українознавства, 2002. – 520 с.
10. История книги / Под ред. А. А. Говорова и Т. Г. Куприяновой. – М.: Светотон, 2001. – С. 5-36. (Гл. 1. «Книга как предмет исторического изучения»; гл. 2 «Методы изучения истории книги»; гл. 3. «Источниковедение истории книги»; гл. 4 «Историография истории книги»).
11. Капр Альберт. Иоганн Гутенберг. Личность в истории. - С.П.: Вита нова. 2011. – 578с.

12. Ківшар Т. Український книжковий рух як історичне явище (1917-1923). – К.: Логос, 1996. – 344 с.
13. Книга і друкарство на Україні / За ред. П. Попова. - К.: Наукова думка, 1964. - 314 с.
14. Левчук О. Книгоспілка: Становлення кооперативного книговидання в Україні. – К.: 2001. - 158 с.
15. Любинский В. С. На заре книгопечатания. — М., 2006. — 168 с.
16. Максимович М. «Київ явився градом великим»: вибрані українознавчі праці. – К.: Либідь, 1994. – 464 с.
17. Михайлин І. Нарис історії журналістики Харківської губернії. 1812-1917. – Харків: Колорит, 2007. - 366 с.
18. Мэн Джон. Иоганн Гутенберг. - М.: Эксмо, 2012. – 304 с.
19. Немировский Е. Изобретение Иоганна Гутенберга. Из истории книгопечатания. Технические аспекты. – М.: Наука, 2000. – 659 с.
20. Низовий Микола, Тимошик Микола. Українське друкарство і видавнича справа на сторінках російської енциклопедії “Книга” // Друкарство. 2000. № 6. С. 90-93.
21. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Свята Почаївська лавра / Упорядк, передмова і примітки М. Тимошика. – К.: Наша культура і наука, 2008. – С. 344-378. (Розд. «Почаївська друкарня»).
22. Рукописна україніка: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 20-21 вересня 1996 року. – Львів, 1999. – 652 с.
23. Скрипник Т. Висвітлення розвитку вітчизняного друкарства в 1917-1920 рр. (за матеріалами часопису “Друкар” // Вісник Книжкової палати. - 1998. - С. 30-32.
24. Тимошик М. До історії цензурних утисків українського друкованого слова в період проголошення конституційних свобод (1905-1917) // Журналістика, преса, радіо, телебачення. - К., 1993. - № 25. - С. 55-63.
25. Тимошик М. Першодруки (інкунабули) // Українська мова. Енциклопедія. - Вид. 2-ге. – К.: УРЕ, 2004. – С. 473. (1)
26. Тимошик М. Стародавня рукописна книга в світі: попередники, ранні осередки, роль у суспільному поступі // Вісник Книжкової палати. – 2002. – №4. - С. 22-27.
27. Тимошик Микола. Історія українського друкованого слова потребує переосмислення // Літературна Україна. - 2002. - 21 березня.
28. Тимошик М. Сходження до книжкового Святилища: до тисячоліття української книги // Друкарство. - 1999. - № 3. –т С. 8-10.
29. Тимошик М. Українська книжка як об'єкт фальсифікацій, або що стоїть за так званою полемікою новітніх опонентів українського відродження в гуманітарних дослідженнях // Дзеркало тижня. - - 2007. – Ч. 40. – 27 жовтня.
30. Тимошик М. Валувський та Емський цензурний циркуляри і їх вплив а розвиток української демократичної журналістики і літератури // Засоби масової інформації й утвердження державного суверенітету України. - Львів, 1993. - С. 128-131.

31. Тимошик М. Заборонена українська книга: до питання створення мартирологу знищених видань на основі колишніх архівів цензурних управлінь // Актуальні проблеми розвитку архівної справи в Україні. - К., 1996. - С. 8-10.

32. Тимошик М. “К печатанию не должно быть позволено”: історія цензури українського друкованого слова // Урок української. 2000. - № 3. - С.10-13; № 4. - С. 15-19

33. Український Інститут книгознавства // Українська енциклопедія. – У 10 т. - Т.9. – С. 3433.

34. Українське питання / Пер з рос., упоряд., передм. та приміт. М. С. Тимошика. - К., 1997. - 220 с.

35. Якимович Б. Іван Франко – видавець: книгознавчі та джерелознавчі аспекти. – Львів, 2006. - 692 с.

Інформаційні ресурси

Книжкові ярмарки

<http://antipedagogika.com/knizhnaya-yarmarka-2014/>

<http://bit.ua/2014/03/6-myrovyyh-knyzhnyh-yarmarok-v-2014-hodu/>

<http://www.pro-books.ru/bookfairs2014>

<http://bit.ua/2014/03/6-myrovyyh-knyzhnyh-yarmarok-v-2014-hodu>

<http://www.buchmesse.de/de/>

Електронні бібліотеки

<http://www.libportal.org.ua/>

<http://elib.nplu.org/collection.html?id=56&page=4>

<http://elib.nplu.org/collection.html?id=56&page=4>